ԲՈՍՆԵՐՈՒԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—1187—ԱՐԵՒՇԱԲԹԻ—26—ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ—1871

ԳԱՅՄԱՆ

Ցարեկան գին՝ Պոլսոյ համար 180 դր.
» Դաւառաց » 40 Մէջ
Վեցամսեայ՝ Պոլսոյ » 90 դր.
» Դաւառաց » 50 Մէջ
Իւրաքանչիւր թերթի գին 30 փր.
Յանձնարարման սոյնը մէկ անգամի համար 3 դրուշ, երկու անգամի համար 2 դրուշ, աւելի անգամներու համար զատ ամբողջութիւն կ'ընուր

ԱՐԱՔԱ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՍ 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպոյ աշխարհաբերութիւնն այս օրերս Աւստրօ-Հունգարական կայսրութեան վրայ դարձած է, սեր Պոհեմիոյ Չէքաց խնդիրը՝ քաղաքական տագնապի կերպարանք առած՝ Ցանր հետեւութիւններ կ'ստուգուին։

Այդէն ծանուցած ենք թէ Պոհեմիացիք՝ Հունգարացւոց օրինակին հետեւելով՝ իրենց ազգային ինքնօրինութիւնն ապահովելու համար զատ ազգութիւն եւ զատ կառավարութիւն կազմել կուզեն՝ Աւստրիոյ կայսրն իրենց թագաւոր ճանչնալով եւ յատուկ օրինաց Աւստրո—Հունգարական կայսրութեան հետ կապուելով։

Աւստրիոյ կառավարութեան պաշտօնէից գլուխ Գ. Հոհենվարթ Չէքերուն այս պահանջումն Աւստրիոյ կայսրութեան վնասակար իրաւանց հետ համաձայնելու կերպիւ իրաւախոհ եղաւ անոնց հետ եւ գործը մնաց կայսեր հրամանագրին։ Բայց Գ. Ցը Պայսթ եւ Հունգարիոյ կառավարութեան գլուխ Գ. Անտրասի՝ Չէքաց պահանջումներն հիմնապէս չոչնչացուց կամ մանաւանդ ոչնչացնող պայմաններ մտցնել ուզեցին կայսեր հրամանագրին մէջ, պայմաններ՝ զորս անհնար էր Չէքաց ընդունիլ։

Ահաւասիկ յիշեալ պայմանները.

1. 1867 ին Հունգարիոյ հետ եղած իրաւախոհութիւնը Պոհեմիոյ կողմէն ճանչուելու Նոթ չիրնար լինել։

2. Յիշեալ իրաւախոհութեան վերաբերեալ օրէնքները, եւ մասնաւորապէս կայսրութեան հանրական գործոց փոխանցութեան օրէնքներ՝ առանց կայսրութեան եւ Հունգարիոյ պաշտօնէից հաւանութեան չեն կրնար չափաւորիլ։

3. Աւստրիոյ այլ եւ այլ ազգութեանց մէջ քաղաքական վիճակն ապրէն կանոնաւորուած է 1867 դեկտ. 21ի ամսնանագրութեամբ։

4. Յայսկոյս—Լեթեան կառավարութիւնը իսկոյն չտար՝ Չէքաց ապրելն Ժողովին որոշած իրաւախոհութեան յայտագիրը Վիէննայի երեսփոխանական Ժողովին ներկայացնելու։

Չէքերը չեն կրնար այս պայմանները ընդունիլ, վասն զի 1867ի ամսնանագրութիւնը ճանչել չեն ուզած երբեք։ Միւս կողմանէ Գ. Հոհենվարթի պաշտօնէութիւնը Չէքաց ապրելն Ժողովին որոշած իրաւախոհութեան յայտագիրը Վիէննայի երեսփոխանական Ժողովին ներկայացնելու խօսք տուած էր։

Իրաց այս վիճակին առջեւ, Գ. Հոհենվարթի Չէքաց գլուխները հեւագրով Վիէննա կոչելով՝ փորձ փորձեց՝ ի խորհուրդ մտնել անոնց հետ, որպէս զի ընդունելի հրամանագրի մը ձեւ դնեն, որ առաջնոյն քով ալ հակասական չլինի։ Բայց Գ. Ցը Պայսթի եւ Գ. Անտրասիի մերձենալութիւններն եւ Յաքսանիոյ ժառանգ իշխանին ազդեցութիւնը կայսեր մտաց տիրելով Գ. Հոհենվարթի հաշտարար ջանքն ի դերեւ հանեցին։ Հետեւապէս Գ. Հոհենվարթ եւ իր ընկերներն հրաժարական տուին եւ կայսրն ալ ընդունեց։

Ահա այսպէս, կրնայ Վիէննայէն գրուած նամակ մը, Աւստրիոյ միապետութիւնն իր խելքն ու զօրութիւնը ցեղական շարաշարք գժտութեանց մէջ կը մաղնիէ։ Օրպէս զի Գերմանականութիւնն չուզէն գտրելնէ։ Ցան տարուան մէջ չորս անգամ ամսնանագրութիւն փոխեց, եւ կը զրի որ 1867 դեկտ. 21ի ամսնանագրութիւնն անշարժ եւ անփոփոխ մնայ։ Իսկ եւ ոչ—Գերմանացի ժողովուրդք յայտնապէս գժգոհ են անկէ։ Եթէ Աւստրիա այս ընթացքին մէջ քանի մը տարի ալ յամնուի, Սլաւոնիայէն աւելի վար կիյնայ, կամ երկրորդ Լեհաստան մը կը լինի։ Վասն զի դիւրին է նախատեսել, որ չէքական տեղութիւնը անոր ծուէններն իրարու ձեռքէ պիտի քաշեն իրարանցիւրն իր ազգութեան համար։

Գ. Ցը Պայսթ կրնայ Աւստրիոյ այլ եւ այլ ազգերը Գերմանացնելու փափաքիլ, որպէսզի եւ ինքը Գերմանացի է։ Բայց Գ. Անտրասի ի՞նչպէս կրնայ այս գործին մէջ միտքանիլ անոր հետ, այս անհասկնալի է։ Անշուշտ գաղտնիք մը կայ մէջը, զոր ոչ մէկ նուէր տեսաբան մ'երեւան հանելիք ունի։

Ա՛ռ այժմ Աւստրիոյ ծանր դժուարութեան մը մէջ է, որ կրնայ ուղեւորներ խակ լինել իրեն։ Վասն զի խնդիրը մարդոյ փոփոխութեան վրայ է, այլ դպութիւն փոխելու վրայ է։ 1867 ի ամսնանագրութեան կոզմակիցները մեծ ուրախութեան մէջ են իրաց այս դարձուածքին եւ մանաւանդ Գ. Հոհենվարթի անկման վրայ։

Վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ նոր պաշտօնէութեան գլուխ Գ. Բէլէսբէրկ իրաւախոհութեան քաղաքականութիւնը չընդունիր, եւ Պոհեմիոյ, Մորավիոյ, Գարնիոլա Կալիցիոյ եւ Պոլովենիոյ ազգային ժողովները լուծելու դատարութիւն ունի։

Եթէ այս լուրն սուտ ելլայ, սարսափելի չմնար որ գվգոհութիւններն առաւել կը ընդարձակին, ընդդիմութիւնները կը սաստկանան, եւ հետեւարար խառնը զօրութեան կը մնայ։

Գերմանիոյ խորհրդարանը երեք նիստ ընելէ ետեւ վերջապէս մեծապոյն մասն դատաւ իր գործը կաղմելու համար։

Բանաձեւագրութիւններ կազմուած են քաղաքային եւ դատաստանական նոր օրէնքներ պատրաստելու եւ խորհրդարանին քննութիւնն ու վճռելագրմանը ներկայացնելու համար։ Ասոնցմէ մէկը՝ որ գաւառներէ եւ իրաւազէտներէ բաղկացեալ է, քաղաքային գաւառական դիրք մը պատրաստելու կ'գրգռի։ Բայց կայսրութեան մէջ՝ ի գործ դրուած այլազան օրէնքներն՝ ի մի ձուլելու համար մեծ գրութիւն կը կրէ, որովհետեւ տարբեր մասերը կազմելը Գերմանիոյ դատաստանագիրքը կը դարձնէ, հիւսիսային կոզմերը Բրուսիոյ դատաստանագիրքը՝ միջին դաւառաց մէջ ալ Գերմանական դատաստանագիրքերը։

Խորհրդարանը պատժական դատաստանագիրքն ալ նորոգել կուզէ, որ չափազանց խիստ է։ Այս գործն ալ յատուկ յանձնաժողովի մը յանձնուած է Նշանաւոր տպագրատիրաւագէտի մը նոխազահութեամբ, եւ արդէն գրեթէ աւարտած է։ Կը սպասի թէ ուրիշ այլ եւ այլ նոր օրէնքներ ալ ուղղագրութիւններէ զատ, նամանաւանդ մամուլի տերութիւնն կարգաւորելու։ Գերմանիոյ կայսրութեան Մոնիթէօր լրագիրը, վերջին պատերազմէն ժամանակ Նաբոլէոնի մատերիմ խորհրդական եւ պաշտօնեայ Գ. Ռուէի առաջին վերլուծած քանի մը կարեւոր թղթերը՝ ի ձեռին՝ յաղթական կը հերքէ Գ. Պէնէտէթիի խօսքերը։

Գ. Պէնէտէթիի ըսած էր թէ Գ. Գիսմարք, Սատովայի պատերազմէն ետեւ Գաղղիոյ պահանջած երկրական փոխարինութիւնը Գերմանիոյ հողէն հեւացնելու, այսինքն մինչեւ Ռէն դիտելն հղած Գերմանական երկիր մը Գաղղիոյ տալու պահանջումն մէն խաղաքեցնելու համար՝ պէտք է ստանալ էր Նաբոլէոնի, որոյ այս անարդարական առաջարկութիւնը բացարձակապէս մերժուած էր Կայզրիոյ կառավարութենէն։

Արդ, Գերմանական Մոնիթէօրին լիցած պաշտօնական գրութիւններէն կը տեսնուի թէ Գ. Պէնէտէթիի, Գայզրիոյ կառավարութենէն առած հրահանգաց համեմատ, միւսներ եղբը Գերմանական երկիր մը փոխարինութիւն ստանալու առաջարկութեան մէջ վրիպելէ ետեւ, 1866 ի դեկտեմբեր 16ին հրահանգ ուղարկած է Նաբոլէոնի կառավարութենէն, որ մեր Գերմանական բանակցութիւնամբ երկու դաշնագրութիւն ձեռք բերելու աշխատի, մէկը յայտնի, միւսը գաղտնի։ Լաքսէմբուրգի մեծ դքսութիւնը ապայ Գաղղիոյ, եւ եթէ հրնար է՝ Գերմանիոյ սահմանագրութիւն ուղղելու համար Լանսաս, Պարպրուք եւ Պաղլաթ քաղաքներն ալ Գաղղիոյ թողու։ Իսկ երկրորդը՝ Բրուսիոյ հետ յարձակողական եւ պաշտպանողական գաղանի դաշնակցութեան մը գործադրութեամբ։ Պիլճիան դրաւելու դիրքերուն ապայ Գաղղիոյ Գ. Պէնէտէթիի Լանսաս Պարպրուքի եւ Պարպրուքի խօսքն ընելը խանդութիւն չը գտներով։ Լուքսէմբուրգի մեծ դքսութիւնն անմիջապէս առնելու եւ ապագային մէջ ալ Պիլճիան դրաւելու աւելորդութեան վրայ բանակցութիւն բացած եւ զգ. Պիսմարք հաճելու աշխատած է։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վիէննա 3 Նոյ.

Քաղաքական վիճակը միշտ նոյն է, անհանգստութիւն կը տիրէ։

Գ. Ցը Պայսթ՝ խրատիմոց ապրստամբութեան դէմ Բ. Դրան ձեռք առած միջոցներուն համար շնորհաւորեալ է։

Փարիզ 3 Նոյ.

Քաղաքը հանգարտ է, բայց Պաշտօնական Օրագիրն իր հրատարակած մէկ յօդուածին մէջ նշանարել կուտայ թէ պաշտպանութեան վիճակը պիտի խրատանայ երբոր ժողովուրդը վիրաւորող ասա լուրեր տարածուին։

Մարտիա 3 Նոյ.

Մեղ գիտակն նեռախուսի մը մասնաւոր Վիկոր Լուրերը։

Պաշտնական 3 Նոյ.

Պաշտօնական Օրագիրը կը յայտնէ թէ Ալիքսիս մեծ դուքսին ոյդիքութիւնէն ետեւ, եթէ Ռուսական դեսպան Գ. Գորչակոֆ ապահովեցուցիչ իր ներկայ Գերմանական կառավարութիւնը զայն ճանաչելու որոշուած է։

Լոնտոն (Հոլանտա) 3 Նոյ.

Դաշնագիր մը կնքուեցաւ մեր եւ Մեղ գիտ կառավարութեանց մէջ՝ Ջամանիրա կղզոյն եւ Հոլանտական Գինէի թագաւորութեան վրայ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Բարձր. Կայսրորդի Եուսուֆ. իշխ. զէտոյին էֆէնտիին Ցերիքի ասասիան որաւոյց։

Պապին դեսպան Մոնս. Ցրանքիի պաշտօնին վրայ Լէվրնի Հերլլաի անցեալ շաբթու տուած տեղեկութիւնը սխալ է։

Ցիշեալ լրագիրը Բ. Գանէն առ յիշեալ Մոնսինիորն ուղղեալ ծանուցագրին օրինակը հրատարակելով կը տեսնէ եւ կը խոստովանի թէ Բ. Գանէն իր կարիոլիկ հպատակաց կրօնական գործերուն վրայ Պապին ու զրկելի իրաւասութիւնը ճանչած չէ բնաւ։ ընդ հակառակին իր յրիստոնեայ հպատակաց քաղաքային գործոց մէջ ամբողջ ազգային հայրապետական յատուկ իրաւունքը հաստատելով, անանց կրօնական գործոց վարչութիւնն իրենց եւ իրենց ընտրած կրօնական դլխաւորուն թողուցած լինելը կը յայտնէ։

Անցեալ երեքշաբթի Ղալաթիա Մօլտա—Վալաքիոյ քանչէլերիան գող մը մտնելով դաշոյն ի ձեռին քանչէլիերը կ'ստիպէ որ ոսկուկին բանալին իրեն յանձնէ, եւ ապէտ 600 լիրա կը վերցնէ կը տանի։

Կլաուի թէ չարագործը բռնուած է։

Յատիկաւորութիւնը խոսդիզի մէջ մութ նեղ եւ խանաւ վայրերու մէջ բնակեալ ազգատ հրեայները Դամիզ Ջիթիլիի զօրանոցը փոխադրեց։

Բերա ընակեալ Տօքթոր Ցրանսուա Բիսոնէրի անուն բժիշկ մը՝ Լէվանթ Հերլլաի մէջ յայտուած մը հրատարակելով քօլերայի դէմ դեղ մը կատարելիք։ զոր երբեն տարուան փորձով խիստ աղդու եւ օգտակար գտած է։

Այս դեղն է Կոտոյ բուսած բոյր որ Բերուէն եւ Յանթիա—Ցէլէն կեղեւ։ Աւաջին անդամ իրրպա եկած է 1832 ին եւ Գաղղիոյ ու Իտալիոյ մէջ փորձուած է գլխաւոր բժշկաց ձեռօք եւ գոհացուցիչ արդիւնք առած։ 1865 ին ալ ինք փորձած է Կ. Պոլսոյ մէջ եւ ցաստերուն կիսանքն ազատած։

Այս դեղին կամ եկած ջուրը կը տրուի, կամ ոգին, որմինքն երկու տրամ կաւարը լիզրա մը ջուրի մէջ տան բազէի չոր եղիլէ եռաւ, տարեկի գաւաթով քառորդն անգամ մը հիւանդին խմցնելու է, մէկը փոքրիկ դրդալ մ'ալ ոգիէն աւելցնելով։ Եղեք կամ չորս գաւաթի խմցուցնել եռաւ փոխու�ն ու փորոյծութիւնը կը դադրի, եւ արեան շրջանը նորէն կ'սկսի։ Բայց պէտք է որ զրդռութեան միջոցին տրուի, որմինքն փրսման եւ լուծման միջոցին, եւ ոչ թէ մարմինը պարզ սկսելէն վերջը։ Պերլինի մէջ վերջին անգամ այս դեղն հետեւեալ բաղադրութեամբ գործածուած եւ խիստ օգտակար եղած է։

Թինթիտրա տի կուաքս մէկ տրամ

Թինթիտրա տ'Օրբիս կէս տրամ

Թինթիտրա տի Դիոմանիա մէկ տրամ

Այս բաղադրութիւնը դեղագործէն ոտանալով դուսմի մը շաքարախառն դոպ Ջուրի կամ անանխոյ (Նանէ) եւ երիցուկի (փամփիտիա) ծաղիկներու խաշած Ջուրին մէջ 20—25 կաթիլ խառնելու եւ քառորդն անդամ մը խմցնելու է։

Այս դեղը՝ այսինքն Կուաքսի ոգին՝ կը գտնուի Բերա Գ. Գ. Օմոնիի եւ Քանդիւրի դեղարանները, եւ Ն. Գոյիա Գ. Ենիսան Քալէյսի դեղատունը։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՍ

ԷՕՇԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

25	Հոկտ.	երկուշաբթի իրիկուն	51 19
26	»	երեքշաբթի առաւօտ	
		բացուելուս	51 30
		կէս օր	51 25

ԱԶԳԱՅԻՆ

Սամանայէն շաբաթ իրիկուն հեռագիր եկաւ Պասրիարքարան, թէ Վարչութեան հրահանգին համեմատ Կիլիկիոյ վիճակային ընդհանուր ժողովը գումարելով դաշնագիրքն էարկելիսանք վեց ընտրելի ազգած է Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան համար, եւ են։

Ամեն. Մկրտիչ արք. Եպիսկոպոս Խըրմեանն Պասրիարք Կ. Պոլսոյ։

Ամեն. Լեսոյի արք. Եպիսկոպոս Պասրիարք Երուսաղէմի։

Դեր. Մկրտիչ արք. Եպիսկոպոս Բերիոյ։

Դեր. Ներսէս արք. Եպիսկոպոս Նիկոմիդիոյ։

Դեր. Սրիսուակէս արք. Եպիսկոպոս Դարսոնոյ։

Դեր. Միմոն Եպիսկոպոս Եր. Սեբաստիոյ։

Ամենէն աւելի քուէ ստացողն է Բերիոյ առաջնորդ Դեր. Մկրտիչ արք. Եպիսկոպոս։

Այս ընտրելիաց ցանկը քննելու եւ վերջնական կերպիւ ընտրելիները որոշելու համար այսօր խառն ժողով պիտի դումարի։

Հետաքրքրական նամակը՝ Օրագրի Յատաք Ցայիլին մէկ նոր խմբագրութեանը եւ խարդախութեանը հերքումն է։

. . . Տէր եւ բարեկամ,

Ձեր Մասիսի վերջի բանաստեղծութեանին մէջ ասելի հնչմարութեամբ ասուերը կարդացինք։

«Լրագիրը ազդին մեծամեծ օգուտներ կրնան բերել, կրնայ՝ եւ, «երբ ազգային, ընկերական, քաղաքական բարոյական թնդրոց վրայ իմաստաւոր քննութիւններ ընեն։ անձանց վրայ յարձակելէ խորշելով։ ու զրկելի խնդրոց վրայ յարձակին։ ուզիզ արամաբանեն, արամարանելով լուծեն, լուծելով հանդարտեն, հանդարտելով ազգը լուսաւորեն»։

Եւ ասոնց ազնիւրը կը փափաքինք որ գրութեանց կանոն բլլար։ եւ անոր համար ալ մեր կողմանէ պիտի ջանանք ասոնց գրութեանէն չհեռանալ թէպէտ ժամանակիս ազգային դրիչներուն ընթացքին նայելով ասեռասանական ազատութիւն միւս երեսը դարձնել ալ չատ դժուար կը թուի։ Փորձ մի է փորձենք։

Օրագրի 581 թուոյն մէջ, ընդդիմադիր Զէյն անուանողը մեր հակառակութիւնը դանել կարծելով, մեր խոսքերը կրճատելով եւ փոխելով դիպ մեղի դէմ յարուցանել կարծուած ասելիքները արտաքսութեամբ։ եւ մեր ապէրէրանոցում մերնոց բովանդակ հատուածը կարծէ եղծանել։ որովհետեւ Ա՝ պրդպանոյ ըսեր ենք Ռ՝ յոպոնոյ։ ոչ կեղծանական կատարութեան մի՝ որ միջոց մի ժամանակ կատարեր է։ եւ որ բան մեր հանդիսան ուղիղ չէ կատարուեր։ Եւ ասոյ ոչ երբէք բնդ հանուր կեղծանական վարչութեան դրութեան ոմն խոսքերով ակնարկութիւն մը բրած ենք եւ կրնանք բրած ըլլալ։ եւ այսորէս խմցած են անանք ալ՝ որ երբ գրութիւն մը կը կարդան՝ կը հասկնան։ իսկ չհասկցող զգոնները կը յորդորենք մեր գրածները նորէն կարդալ եւ իրենց ծանաւորութեան մեր գրութեան դէմ գրելիքը շարունակեր եւ ազատով ըլլալ թէ երբ երեսնց փաստերուն հշմարտութիւնը զմեզ հանդիպ, ան ատեն՝ լոյց ան ատեն միայն՝ իրենց մեղքէ պահանջած խոստովանութիւնը կրնանք ընել եւ կիմացնենք նոսա։ իրեն թէ՝ մեր բարեկամութիւնը մեր մտերիմութիւնը եւ մենք սովորութիւն անելիք մեր գրածներուն՝ ոչ յաստակուած՝ ոչ ոնդրարար՝ այլ բուն մեր յուսուկ անունները ասորոյրիլ։

24 Հոկտ. 1871 Ց. ՇԻՇՄԱՆԵԱՆ

. . . խմբագիր։

Ուրագրի 580 թիւ. թերթին մէջ ոյնչափ անասելի սրչափ ծանրակշիռ ամբաստանութեան յոդուած մը կը տեսնուի Թոդ. խարհրդ իս կաշառակերութեան ամբաստանութեան նկատմամբ։ իրր թէ խմացած ըլլայ որ Զիլինկիրեանի ձեռամբ ուրիշ կին մ'ալ առնել ուզուդ ծերը։ որ իր ազգրիտաւորը ընթացքին համար Ազգ. Հիւանդանոցը քանասրկուած էր։ իր կալուածներէն մէկը Թոդ. խարհուրդիս տալ խոստանալով։ անոր միջնորդութեամբը Հիւանդանոցէն հանուելը է։ բայց ասելի զարմանալին սա է որ յիշեալ յոդուածին եղրակացութիւն մը տալու համար ենթադրութեան սահմանէն դուրս կ'ելնէ եւ ակներեւ ըստուգութեան կանոնի բոլոր։ «Անհասանելու կաշառակերութիւնը լուսուած էր ասոյնները, այս անդամ ազդի մը կաշառակերութիւնը լսեցինք եւ ասանք։»

Եւ ի՞նչ կը նշանակէ Թոդ. խորհուրդս որոշուած անասելի ամբաստանութիւն մը ազգիս ընդհանրութեան վրայ ծանրացնելու նկատմամբ։ որուն համար կը զլորուիմք յանուն ազգիս եւ յանուն ամբողջ Հայ հասարակութեան վկայութիւն տալ թէ յիշեալ ծերին արդէն ազատուն նկատմամբ խորհուրդս երբէք միջամտութիւն ըրած չէ։ եւ ընելն անդամ մտքէ անցուցած չէ։ մանաւանդ որ Ուրագրի մեծ խմբագրին ամբաստանութիւնը իւր սիրելեաց դին կրկնամատնութեան մասնագրեալ իսանութիւնը։ խորհուրդս աչքին առջեւ ցնորական երազի պատկեր մը կը ներկայացնէ։ որ ինքը ալօք բացօք երազեր եւ իրրեւ ճշմարտութիւն հրատարակեր է։ որ այնչափ ուստ է։ որչափ սուտ կրնայ ըլլալ։

Խորհուրդս իր եւ ամբողջ ազգին ալատուն՝ ի գրաստնէ նոսանանչ ինդիր, այսու ամենայնիւ կը հրաւիրէ դիմելը՝ ի գուշակութիւն եւ կը յորդորէ բարեկամարար որ ազգային մամլոյ յարգը միշտ պահէ։

Ներկայս ձեր առաջիկայ թուոյն մէջ հրատարակելու խնդրանօք

23 Հոկտ. 1871 Մեսաք . . .

Ի կիսոյ Թոդ. խարհրդոյ

Փ. Ամենագարեր Ամենագարեան

Մանուկ Հեղինէ

Հ. Աբրահամ. Տ. Եղիազարեան.

ՏԵՆՉԻՏԷՆ՝ ՓՈՂՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ՄԱՐԱՑԻ ՄԻԹԻԼԱԱՐԻՆՆԵՐԸ

ԳԱՆԴԻՏՆԵՐ

Մարալէն հետագիտակ բոզբաղիրներ կը հասնէին ասելոյն Միթիթարիստներն դէմ։ մեր ազգայնոյ վրայ ասնեցած մեսանաւոր ասելութիւնը պատճառով։ մինչեւ որ այն ասոյնեան բրնակուն միջոցներու դիմած է։ որ կիրակի առաւօտ մը եկեղեցին չաղնեն կը դրկէ։ եւ ճանապարհոյ չինուելու համար մարդիկը բռնի դուրս հանել կուտայ։ այն պատճառ՝ երբ Ս. Պատարագի խորհրդոյ կը կատարուէր Ազգ. Վարչութեան կրօնական եւ Քաղաքական խառն ժողովը այս միութիւնը չարաւնակեր եւ ազատով ըլլալ թէ երբ երեսնց փաստերուն հշմարտութիւնը զմեզ հանդիպ, ան ատեն՝ լոյց ան ատեն միայն՝ իրենց մեղքէ պահանջած խոստովանութիւնը կրնանք ընել եւ կիմացնենք նոսա։ իրեն թէ՝ մեր բարեկամութիւնը մեր մտերիմութիւնը եւ մենք սովորութիւն անելիք մեր գրածներուն՝ ոչ յաստակուած՝ ոչ ոնդրարար՝ այլ բուն մեր յուսուկ անունները ասորոյրիլ։

24 Հոկտ. 1871 Ց. ՇԻՇՄԱՆԵԱՆ

. . . խմբագիր։

Ուրագրի 580 թիւ. թերթին մէջ այնչափ անասելի սրչափ ծանրակշիռ ամբաստանութեան յոդուած մը կը տեսնուի Թոդ. խարհրդ իս կաշառակերութեան ամբաստանութեան նկատմամբ։ իրր թէ խմացած ըլլայ որ Զիլինկիրեանի ձեռամբ ուրիշ կին մ'ալ առնել ուզուդ ծերը։ որ իր ազգրիտաւորը ընթացքին համար Ազգ. Հիւանդանոցը քանասրկուած էր։ իր կալուածներէն մէկը Թոդ. խորհուրդիս տալ խոստանալով։ անոր միջնորդութեամբը Հիւանդանոցէն հանուելը է։ բայց ասելի զարմանալին սա է որ յիշեալ յոդուածին եղրակացութիւն մը տալու համար ենթադրութեան սահմանէն դուրս կ'ելնէ եւ ակներեւ ըստուգութեան կանոնի բոլոր։ «Անհասանելու կաշառակերութիւնը լսուած էր ասոյնները, այս անդամ ազդի մը կաշառակերութիւնը լսեցինք եւ ասանք։»

Եւ ի՞նչ կը նշանակէ Թոդ. խորհուրդս որոշուած անասելի ամբաստանութիւն մը ազգիս ընդհանրութեան վրայ ծանրացնելու նկատմամբ։ որուն համար կը զլորուիմք յանուն ազգիս եւ յանուն ամբողջ Հայ հասարակութեան վկայութիւն տալ թէ յիշեալ ծերին արդէն ազատուն նկատմամբ խորհուրդս երբէք միջամտութիւն ըրած չէ։ եւ ընելն անդամ մտքէ անցուցած չէ։ մանաւանդ որ Ուրագրի մեծ խմբագրին ամբաստանութիւնը իւր սիրելեաց դին կրկնամատնութեան մասնագրեալ իսանութիւնը։ խորհուրդս աչքին առջեւ ցնորական երազի պատկեր մը կը ներկայացնէ։ որ ինքը ալօք բացօք երազեր եւ իրրեւ ճշմարտութիւն հրատարակեր է։ որ այնչափ ուստ է։ որչափ սուտ կրնայ ըլլալ։

Խորհուրդս իր եւ ամբողջ ազգին ալատուն՝ ի գրաստնէ նոսանանչ ինդիր, այսու ամենայնիւ կը հրաւիրէ դիմելը՝ ի գուշակութիւն եւ կը յորդորէ բարեկամարար որ ազգային մամլոյ յարգը միշտ պահէ։

Ներկայս ձեր առաջիկայ թուոյն մէջ հրատարակելու խնդրանօք

23 Հոկտ. 1871 Մեսաք . . .

Ի կիսոյ Թոդ. խարհրդոյ

Փ. Ամենագարեր Ամենագարեան

Մանուկ Հեղինէ

Հ. Աբրահամ. Տ. Եղիազարեան.

ՏԵՆՉԻՏԷՆ՝ ՓՈՂՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ՄԱՐԱՑԻ ՄԻԹԻԼԱԱՐԻՆՆԵՐԸ

ԳԱՆԴԻՏՆԵՐ

Մարալէն հետագիտակ բոզբաղիրներ կը հասնէին ասելոյն Միթիթարիստներն դէմ։ մեր ազգայնոյ վրայ ասնեցած մեսանաւոր ասելութիւնը պատճառով։ մինչեւ որ այն ասոյնեան բրնակուն միջոցներու դիմած է։ որ կիրակի առաւօտ մը եկեղեցին չաղնեն կը դրկէ։ եւ ճանապարհոյ չինուելու համար մարդիկը բռնի դուրս հանել կուտայ։ այն պատճառ՝ երբ Ս. Պատարագի խորհրդոյ կը կատարուէր Ազգ. Վարչութեան կրօնական եւ Քաղաքական խառն ժողովը այս միութիւնը

(*) Տես թիւ. 1454

սարքիին դէմ ծանրապէս գանդատելով հատուցում պահանջեց։ եւ Բ. Գանդ պաշտանէ ձգեց յիշեալ Միթիթարեանները։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԳԱՆԴԱՏՆԵՐԸ

Ընդ հանրապէս Մէ-ԼՐԷՆՆԷրան կողմէն՝ ի գործ գրուած գեղծումներուն դէմ կը գանդատին։ եւ կը յաւելցնեն թէ տեղւոյն քահանաներն ալ գործակցութիւն տուին անանց հետ։ ուամիկ ժողովրդը վախցնելով Նպոլէի սպառնալիքներ՝ անանց կը բրած կիզեր մեներաւն կերպով մը գործէ կ'ելլան եղեր։

Բրաշուեցաւ տեղւոյն առաջնորդին դրել Քահանայից համար եղած գանդատներուն վրայ բացատրութիւն ուզելու համար։ իսկ Մէ-ԼՐԷՆՆԷրան մասին եղած գանդատից վրայ։ ընդհանուր կերպով դարման տարուելու համար։ հարկ դատուեցաւ անանց համար Ցէրատեանէն տրուած թարգմանիին վաւերական օրինակն առանալ Բ. Գանէն՝ Բարձր Էֆենտիի միջոցաւ։ եւ հարցուցել պէտք եղած տեղերու Ցառաջնորդաց ի տեղեկութիւն։

ՊԷՕՓԱՀԵԱՆԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Պէօփահեանայի մէջ գժտութիւն ծագելով։ ժողովը քննիչ դրկից Բարթուղիմէոս եպիսկոպոսը։ որուն հետեւողիրը կը յայտնէ թէ Գան առաջան ժողովոյն ընտրութիւնը կատարեր է։ եւ թէ որոյսեր է որ Թոմէէի եպիսկոպոս անյարմար է հոն առաջնորդութեան պաշտօնին մէջ չարունակելու։ Ցետի խաղաղութիւնը չմեծնալու համար չատով դոյն հեռացնել կը խընդրէ։ եւ մանրամասն տեղեկագրին պրկեկ կը խոստանայ։

Պէօփահեանայի Թոմէէի եպիսկոպոսն ալ հակառակ կը հեռագրէ։

Այս միջոցին ժողովը երկու կողմէն ըսպասուած տեղեկութիւններն առնելով։ եւ վերահասու ըլլալով թէ Բարթուղիմէոս եպիսկոպոս կամ անոր կուսակից մաս մը Պէօփահեան Պուսայու հետ միացնելու կոչիտուին եւ դեռ որոշ եղաւ հեռագրել Բարթուղիմէոս եպիսկոպոսին։ որ իր գործը աւարտած ըլլալուն։ պէտք է վերադառնայ ի Պրուսա։ եւ հոն տեղի դատաւորան երեսփոխանի բնտրութեան հրահանգն գործադրելու փոյթ տանի։

Իսկ Պէօփահեանայի Թոմէէի եպիսկոպոսին համար ըստ առաջարկութեան Ս. Պատրիարքին որոշուեցաւ իր վիճակէն հեռացնել։ առաջնորդութիւնն իր վրայ վերառնելով։ եւ Արմաշէն Բազաղեան Գրիգոր վարդապետը փոխ։ Առաջնորդի պաշտօնով դրկել է Պէօփահան։

Բ. Գանէն ծանուցագիր մը գրելով առաջնորդ Թոմէէի եպիսկոպոսի համար եկած չնորհակալութեան յայտագիրը կը հաղորդէր։

Ս. Պատրիարք Հոր առած տեղեկութեանց վրայ՝ որոշուեցաւ պատասխան գրել Բ. Գրան որ Թոմէէի եպիսկոպոս առանց առաջնորդութենէն դադարելու։ բան որում վիճակին մէջ իր վրայոք երկպառակութիւն կայ։ իր յամարութեամբ Պրուսա իր տունը պիտի նստի առաջանոկ մը։ եւ ասնոր տեղ փոխանորդաբար Զաքարիա վարդապետը պիտի դրկի հոն գրուելու։ փոխանորդ Գրիգոր վարդապետը հոս կանչելով։ Ս. այս առթիւ Զաքարիա վարդապետն համար յանձնարարական հրամանագրի մը դրկել որոշուեցաւ։

ԱԼԵՔՍԻՊԱՅԻ ԳԻՒՂԱՊԵՏ

Գրքի Սերկիս Իրիկոյ Շահ Հիսէին օգնու անուն բռնաւորներուն դէմ բրած լսելիքներուն վրայոք՝ վերջին թագրիրի համանման Բ. Գանէն դրկուած հրամանագրին պատասխանը

(*) Տես թիւ. 1454

ուշացած ըլլալով Սերկեւ Իլիկեանի քանիկայացան եւ բաղաքացին։

Ժողովը որոշեց նոյնն թագրիր գրել՝

Ժողովը որ այս խնդրովը քանիցս զբաղած էր, նկատելով որ ամէն անդամ՝ Ցեղական կառավարութեան կողմէն եկած պատասխանները՝ եղած գանգատները ջրի լոյս կը ծուռայէին վերջին անգամ ալ ան դարձեալ դրեցին որ Կարնոյ առաջնորդին յանձնուի մասնաւոր քննութիւն մը բնել այս հարցատահարութեանց մասին, իր կողմէն յատուկ քննիչ մը դրկելով, եւ ասոր համար ապագային բաղաքական, որ իրենց դանգատներն յղուած առ յաղուած ճշգութեամբ գրելով, ատոր պարտական մասնացանն գիանին, ուզէս դի անար պատճէնը կարնոյ առաջնորդին զրկելով քննութիւնը նիւթերը ցոյց տրուի անոր։

Քիչի Սնկեւ Իլիկ դիւղացոց հետ Երզնկացիք ալ այս անգամ բողոքագիր բերած էին Շահ Հիւսէին օգնութեան բլուռնարներուն դէմ։

Որոշուեցաւ Նոյնն ապրուս թագրիր մը գրել, Երզնկացւոց բաղաքներն ալ Սերկեւիլիկցւոց հետ միացնելով։

ԿԻՍԱԲԻՇԼԵԱՆՆԵՐԻ ՓՈԿՈՂ ՎԱՆՈՅ ԽՆԴԻՐ

Գաղու քէհեանի էֆ. տեղեկութիւն տուաւ թէ այս խնդրոյն վերաբերեալ մեղադրեան եւ ուրիշ խմբագիրը Տրապիզոնի կուսակալին կողմէն Բ. Դաւոր եկած, եւ ամէն Շէյլի իւլամ էֆֆին զրկուեր են պէտք եղած իրաւն ընելու։ Հոսմար Հիմա 500 դրշ. իրամի խարճ կազմի եղեր որ իրամը ասոնց էր. որովհեւ այս գործին սէրեր հոս էին ապէնն մահդեր ալ բերած էին եւ իրամը կը խնդրէին, ներկայացած ժողովին ալ յանձնեց Գաղու. քէհեանի էֆ.ին որ ասոնի գիրերը Շէյիսիլ իւլամին գրաւ, ծանրը վերճարել ատոյ եւ. իրամն առնէ։

ՄԱՐԱՇԻ ՀԱՃԻ ՏԷՎԼԷԹ ԷՖԷՆԴԻԻ ԽՆԴԻՐԸ

Հալէպի Մկրտիչ եպիսկոպոսին եւ Մարաշցւոց հեռագիրները Հաճի Տեվլէթ էֆէնտիին բանտարկուած ըլլալն ծանուցանելով ազատութիւնը կը խնդրեն։

Ժողովը այս խնդրոյն մէջ ապագային նկատողութիւններ ունենալով, օրինաց թագրիր մը գրել եւ ազատելոյն իր խնդիրն ալ Շուրայի Տեվլէթին մէջ քննուիլ որոշուեցաւ։

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԳՈՐԾԱՒՈՐԸ

Այնքարիս արդի լուսաւորութեան եւ քաղաքակրթութեան կեդրոնը Եւրոպայի արեւմտեան մեծ կէսն է, որուն մէջ մէկ բաւոր հնարաւոր գիտութեանց մկակութիւնը եւ մէկ ամէն տեսակ արհեստից եւ արուեստից յառաջդիմութիւնը այն աստիճանի հասած է որ մինչեւ ցայսօր մարդկային ցեղի պատմութեան մէջ նմանը տեսնուած չէ։ Իրաւամբ ոք որ կը փափաքի ինքն ալ կրթիլ ու լուսաւորիլ կամ անցնիլ, պարտական է Եւրոպայի արուեստեան կէսին մէջ եղած եւ եղող անցից ու գործող գործութեանց վրան որչափ որ կարելի է տեղեկութիւն կոմ գէթ գաղափար առանալ։ Մեր լրագիրները մեզի բաւական լուրեր կը հաղորդեն իրենց լեցուն էջերուն բայց գրեթէ ամէնն ալ քաղաքական են։ իսկ Եւրոպայի ներքին կեանքէն սակաւ կը լսենք։ Թերեւս ոչ մէկ լրագիր ալ իրեն համար այդ կէտերը նպատակ չէ ըրած որ մեզ գրելի ալ չէ։ սակայն Եւրոպացոց լրագիրքը ինչ որ կուտան իրենց ընթերցողներուն, անիկայ նոյն կերպովը մեր Հայ ժողովրդին ալ կարդալը չատ անօգուտ եւ ձանձրացուցիչ կրլլայ. քանզի մեր հասարակութիւնը այն խնդրոյ ու չարժմանց ոչ անպիտի գիտէ ոչ ալ պատմութիւնը, եւ մինչեւ որ այս չգիտնայ, բնականաբար չկրնար ալ հետաքրքիր մաս մը լսելիքներ ունենալ։

Եւ ինչպէս ասոնց հետ մեր ազգայնոց ալ ոչ մեծ մասը հետաքրքրութիւն չունի եւ հետաքրքրութիւնը որ հարկաւոր էր եւ օգտակար։

Եւրոպայի պատմութիւնն եւ կենաց մէջ գործող ու խաղացող զօրութիւնքը միայն դիւանագէտները եւ քաղաքագէտները եւ անոնց արամաբանութիւնքը չեն, կամ չեն նայիր անոնց գործքն ու դէպքերը։ առանք հարիւրաւոր եւ հազարաւոր գործ եւ խաչաձեւ իրարու անցած գործոց զօրութիւնից մին կամ ամենարարաքինները մին են Կանոնաց է այն հայեցուածքը որ Դաղդեոյ Անդրիոյ եւ Գերմանիոյ արտաքին կրթասանութիւնքը անոնց այս կամ այն հոչակաւոր դիւանագէտին թատաւորին կամ կայսրին կը վերագրնայէ։ Այդ լուսաւոր եւ զօրեղ ազդերուն կենաց սրմանին տակիքը ասելի խորը բնատեսու ենք։ Վաճառականութիւնը, երկրագործութիւնը, գիտութիւնը, կրօնքը, լուսաւորութիւնը եւ այլն եւ այլն, ասոնց ամէն մէկն ալ իրեն յատուկ կարողութիւնները կաչխատի Եւրոպայի պատակերը գոյացնել։ Ի գայրոյթս ձուլեր։ Միշտ նոր մտքեր կը ծնանին եւ նոր մարերու պատճառաւ ալ նոր գիտակներ կառանցնեն։ ասոնք ալ ըստ իւրեանց կարգի զբաղնան կրլլան նոր օրէնքներու։ եւ նոր պատասխանութեանց անանկ որ Եւրոպայի արդի վիճակը գայլկեան մը գաղար չունի։ եւ հարիւր տարեկան փոփոխութեանց մէջ է միայն կեանք ըստուած բանը, մինչեւ կեռ հաստատութիւնն խօսքին մէջ մանը կիշխէ։

Արդէն Ի վաղուց հետէ կոլոտածոց եւ սատացուածոց մէջ մեծ տարբերութիւն եղած է։ ինչպէս որ մարմնոյ զօրութեամբ, մտաց զօրութեամբ, հասակով, տարողութեամբ տարբեր եղած են մարդիկ, նոյն տարբերութիւնը տեղի ունեցած է նաեւ տատցուածքի նկատմամբ։ Վաղեմի ժամանակներէն մինչեւ հիմա կան հարուստներ եւ աղքատներ, անանկ որ բնդհանրապէս էքսուրները գործելու եւ իրենց տարբերութը հայթայթելու համար ունեւորներուն եւ գործատէրներուն են դիմեր։ Բայց չատ անգամ այ՝ մանաւանդ հին տատեմներու՝ կայուածատէրքը գործողի կարօտութիւն զգալով ուրիշները բռնի աշխատացուցեր են, ուսկէ յառաջ եկեր է կռիւ։

Գործատէրները միշտ հասկցեր են որ իրենց ազնուականի ու փարձառը մէջ ուղղակիօր հաստատութիւն չկայ։ եւ ատկէ ալ միշտ ծագեր են անհանութիւնք եւ վէճեր։ Հռոմիայեցոց մէջ քանի անգամ պատերազմներ եւ սրմանութիւնք կը կարգնեն, որ դերիք իրենց վարձքը մեծցնելու համար իրենց տէրերուն հետ ըներ են։ Նոյն պատերազմները կրկնուած են մեզ դպրոցական մէջ։ Բայց դարուն մէջ Եւրոպայի դիւանագիտներէն, արդեն նաեւ կէս մը գերի էին իսկ ոչ ուրուան գործատէրը իրենց չէ։ ինքն ալ գործատիրոջ չտալ քաղաքացի է եւ քաղաքացոյ արտաքին վայելելու կոչուած, բայց եւ գործակալ դիրքն անկարող կը սեպէ մասնակցիլ իր ժամանակցոց նախանձելի վիճակին։ Ինքը գործ, գործատէրը՝ բան որուան ապատ է եւ. ապատութեան օրինաց սատրանեալ ուսաի եւ ապատութեան սրմնօրը կը ջանայ բարդել իր վիճակը. այսինքն մեծցնել իր աշխատանացը գինը, որպէս զի ինքն ալ կարողանայ վայելել հարուստներուն վայելածը։

Մէկ կողմանէ ԺԸ դարու երկրորդ կէսին մէջ տեղի ունեցած հիւսիսային Ամերիկայի եւ Դաղդիոյ հասարակագիտական յեղափոխութիւնքը, որանց նպատակն էր հինը տապալելով իրաւաքանչիր մարդու հաւասար իրաւունքներ տալ, միւս կողմանէ ալ ներկայ կառավարութեանց սվենքսդրական հոգին որ որ բան սրչ մարդկանց մէջնէն ատանձնաշնորհութիւնքն ջնջելու կը նպատի.—Ծներ են գործատերին մէջ վերոյիշեալ դդացումը թէ ինքն ալ մարդ է. եւ իրաւունք ունի եւ միջոցներ կրնայ ունենալ միւսներուն նման իրեն մարդ կենդանապէս։ Նա մանաւանդ որ մեծ ձեռնարկութեանց դասատուագործատանոցներու (ֆապրիկանոցներ) մէջ հարիւրներով եւ հազարներով գործաւորներու քաղաքութիւն կը խառնուին, որ իրենց վիճակներուն դարմանացը վրան կը խորհրդակցին, որ նուազ զորութիւնները միացնելով ուժգնեան ու նպատակնուն հասնին։

Իրենց այս փոփոխած նպատակին գործաւորաց դասը մասամբ արդէն հասեր է եւ. մասամբ ալ հասնելի հեռու չերեւնար։ Այս չարժումը՝ որ Եւրոպայի մէջ գործաւորաց խնդիր անուանեցուն ալ յայտնի է, այն խիստ քիչ եւ խիստ կարեւոր խնդրոց մին է՝ որով անոնց կառավարութիւնքը եւ խորասոյզ քաղաքագէտքը այժմ մեծաւ փութով զբաղած են։ Այս խնդիրը զարգ ծագած չպիտի բլլար եթէ մասնաւոր արհեստքը սնոգին գործատուներու մէջ չմանէին ու այնչափ գործաւորքը՝ ի մի վայր չժողովէին, եւ միւս կողմանէ ալ քանի մը միայն մեծատանց անունն հարատութեան եւ բազմաթիւ աղքատ գործաւորաց ալ չգաւորութեան մէջ խիստ զգալի հակառութիւնը զանի չյարուցանէր։

Եւրոպայի ամէն մշակեալ երկիրներուն եւ յետին ժամանակներս հիւսիսային Ամերիկայի մէջ ալ գործաւորաց խնդիրը թէ եւ երեւան եկած է, բայց տարբեր ժամանակներով սկսած է, եւ այս ինչ երկրին մէջ այս, եւ այն երկրին մէջ այն ընթացքը առած է երկրին օրէնքներուն եւ հանգամանացը համեմատ։ Շատ երեւելի ուսումնականք գրեթէ ամէն դասերէ եւ համարաւոր անձինք գործաւորաց խնդրոյն հետ խառնուած են, անանկ որ թէ տարբ առաստանին եւ թէ գործատերին վրայօք բազմանատար դրութիւններ յառաջ եկած են։ եւ թէպէտ այդ չարժումը խիստ մանուկ ալ է տարիքով, բայց չատ հարուստ է պատմական իրողութեամբ եւ դէպքերով։ Հարիւր տասնակ մէկ հանգիսի մէջ միայն հանուած կրնայ ըլլալ գործաւորաց չարժման պատմութիւնը։

Այն երկիրը՝ որուն մէջ զարաջինն խլրտեցաւ գործաւորաց խնդիրը եւ որուն մէջ ալ հիմա ամենաարագաւոր չարժումներն ու երեւոյթները կծագին՝ Անգլիան է։ Այս երկիրը՝ եւ ընկերականապէս եւ քաղաքականապէս յաւէտ Եւրոպայի երկրէն առաջ վազած է։ Դարեր եւ տասնեակ հազարաւոր դիպուածներ են հոս կուտուեր դիպուածներ են հոս գործաւորներ. նոյնպէս ալ հոս՝ ասոնց երկրին մէջ՝ առաջնորդներ են քաղաքական պարտադրի խուռն բազմութեանց այն արտայայտիչը՝ որպէս զի ասոնց մասնաւոր մարմինք ու ընկերութիւնք կազմելով վիճակդ բարւոքեր թրէյտա Եունիոնը՝ այսինքն գործաւորաց միութիւնք կոչուած ընկերական մարմինները՝ որոնց թիւը հիմա Անգլիոյ ազգաբնակութեան մակերեւոյթին վրայ երկու հազարէն աւելի սեռուած է, մասնաւոր տարի առանկ առաջ մանաւանդ էին իսկ հիմա ամէն մէկ դպրութեան ու ամէն մէկ քաղաքի մէջ բայն դրեր նասեր են։ Արդեան մը չկայ, որուն բանաւորներքը կանոններով եւ կանոնագրութեամբ իրարու հետ միացած չբլլան եւ ընդհանուրին բաւականութեանը համար չաշխատին։ Ամէն առանձի արուեստաւորներուն մէկ ազգաւ մասը այն միութեանց անդամներ են, եւ հարկը պահանջած ատենը իրարու թիկունք բլլալով գործատէրներու հետ կրանակցին, գործարանին օրականը կրարձնեն ու միւս պայմանները կդնեն։ Անգլիոյ մէջ ուսումնական կերպով իրենց արհեստները ասրմանելու մէջ առաջերդդ մասն աւելին գործաւորաց միութիւնքը անդամներ են։ Դան միութիւնք որոց անդամներուն թիւը հազարներ եւ տասը հազարներու կը հասնի հասնեմատ եկամուտով։ Հանրերու մէջ գործողներու ընկերութեան անդամց թիւը 60.000 է. բայց թէ եւ ոչ այսչափ թազմաթիւ՝ այլ սառուել եւ ազդեցութեան տէր մարմնագործաց ընկերութիւն է, որ հարիւ թէ քրան սարեկան 43 հազարէն աւելի անդամք եւ 308 ճիւղ ունէր 1868 թուին, եւ տարին 3000 անդամով ալ կաւելնար։

Այս ընկերութիւնք սոսկ Անգլիոյ մէջ չէ, այլ Իրլանտիոյ մէջ ալ եւ որ որ Անգլիոյ գրոշակը կծածանի հոն ճիւղեր ունի եւ. նոյն իսկ Գաղղիոյ մէջ, եւ գրամագլուխ մը ունի որ 142000 Անգլիական ոսկիէն չատ է։ Շատ անգամ այս միութեանցը անիրաւութիւն եղած է. քանզի մէյ մը ասոնց ընկերական գասերը իրենց նոր ձեւերովը հասարակութեան ամենամեծ միութիւնը գլուխնին, մէյ մ՝ալ չատ անգամ առանց ասրին կարգէն եղած անորինութիւնքը անոնց կանոնաց եւ հոգւոյն վերրնծայուեցան։ Շատ անգամ այ կարծեր են թէ այդ փոքր ընկերութիւնքը կամ թէ 1864 տարի 28 ին Լոնտրայի մէջ անանցանկ մէկ տեղ դարով կազմուած կեդրոնական միութիւնը կիսքանէ։ Երբեմն գիշերային գիշերներ եւ այլն որ «Ընթրիք» ըսուած գարձի դադարուցին ընելու Ասիկայ սխալ է. քանզի այն միութեան գլուխները չատ լաւ դիտեն եւ հասկցուած են թէ ասոնց օրինակ դադարուցիներէն ինչ մեծ ամենամ ու կարի գգալի վնասներ յառաջ եկած են նոյն իսկ գործաւորաց համար։

Գործաւորաց նպատակը նախատելի չէ քանի որ իրաւունք ունին սրինաւոր միջոցներով իրենց ուխտաւանացը վարձքը չատացնելու. եւ բնականաբար առաւել կը յաջողին այս բանիս մէջ եթէ իրենց նըմանեներու հետ միանան քան թէ կամ զատ վարձեր փորձեն։ գործաւորք ալ կաւելին իրենց պայմանները դնեն, ինչպէս գործատէրը իրենները կդնէ, անանկ որ երկուստեք ակնհայտ վարձուց ալ մէկն ալ դիկոզութիւն չիրէ հանապարդ միւսին առաւելագոյն զօրութեանը ձգուած բլլալով եւ անոր կամքէն որոշուելով։ Շատակ է. գործաւորաց կիրառած միջոցները վատ բլլալու չենք, բայց չատ անգամ իրաւ եղած են։ Բայց քան որում Անգլիոյ կառավարութիւնք ապատ ընկերութեանց ընդդրանքը ընդունած է, գործաւորք ալ սկիզբները եւ միջոցներ գործադրելու՝ իրենց եւ գործատէրը մը միասնելէն եւ ազգ երկու կողմն ալ բաւական խրատուած են։ 1829 թուին բամբակ ժանողը Մանչէսթէր «Ընթրիքը» մ՝ըրին եւ 1/4 միլիոն լիրա կորանցուցին։ Նոյնպէս ալ Աշթոնի ժանողները այնչափ մեծ գումար մը կորանցուցին։ Պրէսթոն քարոզի գործաւորք «Ընթրիք» ըրին 1836 թուին եւ. կորանցուցին 57200 լիրա։ Նոյնպէս 1854ի «Ընթրիքը» որ 17000 անձանց համար 36 շաբաթ տեւեց, 420000 լիրայի կորուստ բերաւ։ Սակայն այս գործաղարքը որչափ քաջութեամբ որ գործաւորները կատարեն ալ։ վերջապէս կամայ թէ ակամայ գարձեալ անձնատուր կրլլան գործատէրներուն։ Կան երեւելի անձնագէտներ՝ որ բաւական գրագիրով կերկրային բանիրներու օգուտն վրան։ բայց անուրանալի է որ հիմա հիներուն կրաք միջոցաց յիշատակումը ոչ գործաւորք մինչեւ այն աստիճան կատին թանր որ գործերին գործելն, ոչ ալ գործատէրը կրչամանին քիչ վարձ տալուն մէջ։ անանկ որ երկու կողմն ալ միասէ դդուչանալով իրարու կդիմեն։

Ա. ԱՍՏԻՊԱՆԵԱՆՑ.

ԱՌ ԸՆԹՐՈՂՅ ԽՍԱԳԻՒՂԻ

Այս դիւրակէ քուէարիութիւնն եւ քուէնամարն քան օրինի կատարուելով, բաղարձակ տատուելութեամբ բնարու եղաւ. Սեն. Սարգիս էֆէնտի Արրանամեան. մինոսցեալ ուրն անձանց համար առաւելագոյն քուէ ստացողներն են։

Մեն. Տիգրան էֆէնտի Ղանդեկիւլեան
» Գիրեղ » Բարսեղեան
» Կարապետ » Հայտարեան
» Ցարութիւն » Մոմճեան
» Դրիգոր » Գեղչեան
» Միքայէլ » Մոմճեան
» Աղաթել » Ալիոռնեան
» Գեղամ » Ոսկերիչեան
» Նազար » Գարիգճեան
» Գեւորգ » Գարիգեան
» Միքայէլ » Գայմաճեան
» Եղիա » Մկրտիչեան
» Սեղրոս » Սեդրոսեան
» Թաչատուր » Ռստիայէլեան
» Գէորգ » Գիւրքճի
» Գէորգ » Մարտիրոսեան։

Ուստի կը հրաւիրենք Ազգասէր ընտրողներն, որ յառաջիկայ կիրակէ հոգեգ. 31 ժամը 5էն մինչեւ 7ը, այս 16 անուններն մեր ազգն անուն պարտականոց քուէներն անձամբ բերեն։ իսկ եթէ թանուոր պատճառաւ չկրնան ներկայանալ, տարագրեալ նամակաւ գրեն։

23 հոգեգ. 1871 Գ. ԽՍԱԳԻՒՂ

Խսագիր Ընտրող. ժողովոյ
Նեբրէ- Եղիազարեան

ԹԱՏՐՈՆ ՕՍՄԱՆԻԷ

Ի ԿԷՏԻԿ ՓՈՇՇ

1871 Հոկտ. 30 Շաբաթ երեկոյ ժամ 8½

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Թ. ՎԱՐԴՈՎԵԱՆԻ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆ

ԲԱԺԱՆՈՐՈՒԱԳԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԸՆԴՈՒԼՍ ԷՕՂՍԷՅԻՆ ՎԱՍԱԿ ՍԻՒՆԻ

ՄԱՏՆԻՑ ՀԱՅՐԵՆՆԱՑ

Թատերգութիւն Ի հինգ արարս

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պ. Ռ. ՍԷՏԷՓՃԵԱՆԻ

ՇԻՆԱԿԸՆԵՐ

ՀՈՎԱՒԵՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՄԻ ՍԵՐԱՐ

ԽՕՍՔ

Պ. Գ. ՌՇՏՈՒՆԻՈՅ

ՊՏՏԻ ԵՐԳԵՆ

Պ. Գ. Հ. ՌՇՏՈՒՆԻ ԵՒ ՕՐ. Ա. ՀՐԱՉԵԱՑ

. . . Խմբագիր.

Պ. Ռ. Սէտէֆճեանի «Վասակ Սիւնի համար հարիւնեակ հայրենիքս» անուն ազդային թատերախաղը որ մեծարգոյ հասարակութենէն մինչեւ յայդ մեծ ընդունելութիւն գտած չէ, ոսկեայն թատերագէտ ազգայնոյ մեծ մտաւոր արգար քննադատութեամբը յիշեալ հեղինակին ապն խաղը իւր ամէն թատերական գործոց մէջ՝ թէ թատերական տրաւեստին եւ թէ վեմ ու բարոյական իմաստներուն նկատմամբ առաջինը համարուելով կը համարձակիմք ներկայ շրջանին մէջ միանգամ ի հանդէս ածել յառաջիկայ շաբաթ դիշեր որ է Հոկտեմբեր 30։

Փոխանցը բլալով որ թատերասէր հասարակութիւնն ալ թատերգութեան ճաշակը առած ըլլալով զարգացուն եւ անխնամ խաղերէ ուրիշ այսպիսի բարոյական դասեր առաջ թատերական հանդէսները կը փութայ իւր ներկայութեամբը պատուել։

Հաճեցէք . . . խմբագիր, ներկայս ձեր ազգօգուտ լրագրին միջոցաւ հրատարակել ի լուր թատերասէր հասարակութեան։

Թ. ՎԱՐԴՈՎԵԱՆ

25 Հոկտ. 1871

Թատրոն Քամոնիէ

ԸՆԴԻՐ

Հայերէն Ընթերցանութիւն այսինքն Մշակութիւն կամ Աբաց տպրութիւն ուսանելու փափաքողը թող դիմէ Շահնուպար վարժարանի գլխաւորին։

Սբբ. Ամիրխանեանցին։

Հայերէն Գաղղիերէն Իտալերէն եւ Հատիներէն լեզուաց եւ թատրոնութեան ու աշխարհագրութեան հմուտ Հայ երիտասարդ մը առանձին մէջ այցելութեամբ գաղտնութիւն ընելու դիտաւորութիւն ունի։ Պէտք ունեցողները կրնան լրագրաց խմբագիր Տնօրէնին հետ խօսիլ։

ՓԱՂԱՓԱՆԱՆ ՊԱՏՇԱՌԱՆ

Գաղղիոյ եւ Բրուսիոյ ճակատամարտին պատմութենէն եռաբը, ընթերցասիրաց մատնուած փափաքանքին օգուտ, հիմա հրատարակուիլ ի Վենետիկ՝ փոփիրոս Հատարակութեան (Քամիւն) ազգասէր արիածիկ որոնցմէ եւ ահաւոր տեսարաններուն պատմութիւնը, բուռ առաջնոյն թերթաւ թերթ իւրաքանչիւրոյ, եւ արդէն առաջին եւ երկրորդ թերթերը հասած են ի քաղաքս, եւ հետաքրքրեալ ամէն շրջանի երկերիս թերթի պիտի գայ կանոնաւոր կերպով։

Կը փոխանակուի ի Սեղբոս խան ի Բերշէմեան, եւ ամէն ազդային դրամատուաց քով։ Գին ամէն մէկ տետրակին 60 փարայ է։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԵՐԵՔ ՀԱՅԱՆԱՆԻՐՔ

Ա. Տիւմայի քաղմութիւ գործոց մէջ առաջին կարգը կը բռնէ Դանա Երեք Հայանանիրք անուն վէպն՝ որ թէ վիպային հիւսուածքին եւ թէ պատմական արժէքին կողմէ մեծ յարգանքի անոնց ալքին իսկ որ մասնայածին գրուածոց անտարբեր կերեւին։

Հիմնական բնդհանուր երեւակայութիւնն ընդարձակ տարածք մը կը գտնէ Ֆրանսայի պատմութեան մէջ, եւ ամէն ոգի, ամէն ազնուն իրաւունք հետաքրքրաշարժ երեւոյթ մը կառնուն իր հրապուրանքի գրչին ներքեւ։

Լսելի՞ եւ Ռիշլիէօ, ապիկար թագաւոր մ'եւ, խորագէտ պաշտօնեայ մը, արքունական դաւեր, սիրային դաւեր, մոլեկրօնութիւն ու քաղաքականութիւն ոնոպատելի նիւթեր։ Ճարտակ կընծայեն միպատանին, եւ ընթերցողին ալ լիովին կը դրաւեն։

Այդ վէպս ընթերցողը հատարաւորութեան հանելը թարգմանելս ըստ կրնաւած է Մեծ. Գ. Մ. Մամուրեանի ձեռաց։

Ամբողջ երեք հրաշանակերք երեք հատոր գիտի բլլան։

Իւրաքանչիւր հատորին գին 15 ղր.

Բաժանորդաց համար երեք հատորը 40 »

Բաժանորդ գրուիլ ու գոյները ստանալ կ'դիմեն Ցաքմաքճեան–Եսդուչեան 10 Ցէմանեանց վանքատուն։

Ը.

ԺԳԻՏՔ ԵՒ ԱՐՏԱՑՈՒՐ

Ր.

ՎԱՀԱԳՆ

Մեծարգոյ Աճէմեան Մկրտիչ Էֆէնտիի գրչէն ելած երկու ընտիր քերթուածներ, որոց մէջ բանաստեղծական հոգի, կիրթ ճաշակ, վարկաբեկութիւն եւ լեզուի դեղեցկութիւն կը մրցին իրարու հետ։

Առաջինին գինն է կէս արծաթի Մէճիտիէ. երկրորդինը քսառորդ արծաթի Մէճիտիէ։

Ամեն հայ գրավաճառաց քով կը գտնուին։

ՓԱՓԱ

ՎԷՆԵՏԻԿԻ ԾԱՂԱԳԻՐ

ՎԱԹԻԴԱՆ ՄԵԿԱՒԻՍ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՆԵՐ

ՄՕՆՑ. ՇԲՊՕՋՄԱՑԵՐ

ՆԱՄ ՓԵՍՏՈՒՈՅՈՒՆ ԼՕՒԱՏ ԻՏԱԼԷՏԻԿ

ՆՈՒՄԳ

ԹԷՐՃԻՄԷ

Ա. Ա.

Ամեն հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի։ Գին 100 փարայ։

ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՅՑ ԺԱՂՈՎՐԴԱՆԱՆ

1872 ԹՎԱԿԱՆԻՆ ԲՐԻՍՏՈՍԻ

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐՏԱՆ

Այս Օրացոյցը կը պարունակէ նաեւ պատմութիւններ, ընտանեկան, արուեստական եւ առողջական նիւթեր, ծխողոց համար կանոններ, քաղերաչ, նապաստ. հաշի եւ ուրիշ դեղեր, գնաբեռներ, հանելուկներ, բարոյական եւ խնամուն առացուած եւ այլն եւ այլն, ազգայոց լաւ կարգանդի նուէր կրնայ ըլլալ։

Գինն է 2 ղուրուշ։

դաքանութիւնն ոնոպատելի նիւթեր։ Ճարտակ կընծայեն միպատանին, եւ ընթերցողին ալ լիովին կը գրաւեն։

Այդ վէպս ընթերցողը հատարաւորութեան հանելը թարգմանելս ըստ կրնաւած է Մեծ. Գ. Մ. Մամուրեանի ձեռաց։

Ամբողջ երեք հրաշանակերք հատոր գիտի բլլան։

Իւրաքանչիւր հատորին գին 15 ղր.

Բաժանորդաց համար երեք հատորը 40 »

Բաժանորդ գրուիլ ու գոյները ստանալ կ'դիմեն Ցաքմաքճեան–Եսդուչեան 10 Ցէմանեանց վանքատուն։

Ը.

ԺԳԻՏՔ ԵՒ ԱՐՏԱՑՈՒՐ

Ր.

ՎԱՀԱԳՆ

Մեծարգոյ Աճէմեան Մկրտիչ Էֆէնտիի գրչէն ելած երկու ընտիր քերթուածներ, որոց մէջ բանաստեղծական հոգի, կիրթ ճաշակ, վարկաբեկութիւն եւ լեզուի դեղեցկութիւն կը մրցին իրարու հետ։

Առաջինին գինն է կէս արծաթի Մէճիտիէ. երկրորդինը քսառորդ արծաթի Մէճիտիէ։

Ամեն հայ գրավաճառաց քով կը գտնուին։

ՓԱՓԱ

ՎԷՆԵՏԻԿԻ ԾԱՂԱԳԻՐ

ՎԱԹԻԴԱՆ ՄԵԿԱՒԻՍ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՆԵՐ

ՄՕՆՑ. ՇԲՊՕՋՄԱՑԵՐ

ՆԱՄ ՓԵՍՏՈՒՈՅՈՒՆ ԼՕՒԱՏ ԻՏԱԼԷՏԻԿ

ՆՈՒՄԳ

ԹԷՐՃԻՄԷ

Ա. Ա.

Ամեն հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի։ Գին 100 փարայ։

ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՅՑ ԺԱՂՈՎՐԴԱՆԱՆ

1872 ԹՎԱԿԱՆԻՆ ԲՐԻՍՏՈՍԻ

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐՏԱՆ

Այս Օրացոյցը կը պարունակէ նաեւ պատմութիւններ, ընտանեկան, արուեստական եւ առողջական նիւթեր, ծխողոց համար կանոններ, քաղերաչ, նապաստ. հաշի եւ ուրիշ դեղեր, գնաբեռներ, հանելուկներ, բարոյական եւ խնամուն առացուած եւ այլն եւ այլն, ազգայոց լաւ կարգանդի նուէր կրնայ ըլլալ։

Գինն է 2 ղուրուշ։

կը ծախուի ամէն Հայ գրավաճառաց քով, լրագիր ծախուած տեղերը ու ցրուիչներու ձեռքով։

Շատ գնել ուզողը պէտք է Դիմի Սարայ Հիւսեանց Ցօթեկրաւոտանը դիմէ։

ԻԼԱՆ

ԵԼԵՆԻ ՊՕՅՍԱՀԸ ՏԻՒԲԵԵԱՆԸ

Թէքէնտեղի Ամիրեան Գրատան

Գալատա Ն. 67

Իշպու Պոյսանը տիւքքեանը Եէնի Իկնքկ գրանման չորաց, ճանճէս, տիւրատ գատիֆէ վէ գըրէք կիպի հէր տիւս իրէէքլի իմիա իլէ, վէ չատ հատ, վէ քազմիր, լահոր կիպի հէր ճիւս եանդու իմիա վէ սէմիրի, բանիաղեն վէ եէլէէք կիպի հէր նէմ էլպիսէ էմբրաս ուսուլինճէ նէֆիս օրանարաք պոյանանարտէ, վէ պէյաղ գրրէք էնվէլէրի չրգարբրմազտէ սրտուլաս իլան օրանարը։ 26

Տէրէ-Ֆէր Խէր-Ֆէքրաս Մուէս.

Այս լրագիրը չարարը երեք անգամ կը հրատարակուի, երկշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան անկիրն են կ. Պոլիս Զինկիի խանը վերի յարկը թիւ 6 Մասիսի խմբագրատունը։

Իսկ դուռատաց մէջ հեռեւեալ հոգաբարձուաց սենեակները։

ԻԶՄԻՐ. Սահեանն ազա Ցէմէնեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Թորոս ազա ոսկերիչ։

ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Մնրատ ազա Ֆ. Գէորգեան.

ՊՐՈՒՍԱ. Յակոբան ազա Թանիէլեան.

ԹԷՓ-ՐՏԱՂ. Հաւրտարձում ազա Փուղուրէպատեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր ազա Կրմասեան.

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.

ՄՈՒՏ. Մկրտիչ ազա Փոթիկեան.

ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Վարդան էֆէնտի Աբգարեան.

ԷԱՇ. Մ. ազա Խաչիկեան.

ՖՈՓՇԵԱՆ Մկրտիչ ազա Ալչճեան.

ՀԱԼԷՊ. Նիկոլայոս ազա Տէր Մարգարեան.

ԵՐԶՆԿԱՑ. Թոթիկոս ազա Բարբարունի

ՍԻՎԱՍԻԱՅԻ. Կարապետ ազա Վարդանեան։

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԲԻՒԹԻՔԵԱՆ։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ

Կ. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆԿԻԻ ԽԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԱՆ

26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

(ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ՀԱՏ 100 ԳՈՒՐՈՒՇԵՆ)

Լիմանա 3 ամիս	գուրուշ	108½—109
Մարսիլիա »	»	24

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Անգլ. լիրա	գուրուշ	109 5
Նարոյէան ոսկի	»	87 10
Խրէօթիալ ռուբ	»	89 15
Գրրմանց	»	51,25
Հինդ ֆրանք	»	—
Հինդնոց	»	104,25
Գլինտ	»	117,25

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՍ 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԱՐՄՏԻՐ

Ցորեն	կարմիր	Գէոտրուպիա	31 — 32
»	»	Աղաց	29 — 32
»	»	Պալէքէս	30 — 31
»	»	Պուրիսոյ	26 — 30
»	»	Թէքիրտաղ	26 — 30
	կոկոշ	Ազաց	31 — 32
»	»	Գէոտրուպիա	27 — 31
Կորեքա	Թուենա		20
Ցորեն	կոկոշ	Պուրիսաղ	20 — 28
		Վառնա	
»	»	Պալէքէս	
Եղիպտացւոյ		Թուենա	14½—15
»		Անատոլ.	»
Դարի		Թուենա	12½—13
»		Անատոլ.	

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

ԻՈՉԱԿ ՉՈՐ

Պուրսա	գուրուշ	140—170
Անատոլու	»	115—125
Քօչօռ		
Լոմբրոնէ	»	
Դակոտ	»	

ԹԱՄՊԱԿ

		Գուրուշ
Կէյմէ	հօխա	9 —
Իզմիր	»	9 —
Ռատնա	»	8½—9
Պարկամտան	»	6½—7
Վրասատան	»	7 —7½

ԲՈՒՐԴ

Անատոլու լուացուած	հօխա	14½—15
» չլուացուած	»	7—8
Ռումէլի լուացուած	»	15—
» չլուացուած	»	6½—7½
Վրասատան լուացուած	»	— —
» կէս.		— —
» չլուացուած	»	— —
Տոլոռնա	»	10 —
Էսկի Շէհիր	»	8 —

ՄԱԶՐ

Պարկամտան	հօխա	10½—
Անատոլու	»	9 —
Ճերմակ	»	6 —

ՃԷՐԻ

Գալաթիոյ Ա. տեսակ	հօխա	19—20
» Բ. »	»	18 —
Լենկիւրիւ »	»	18 —
Թարգալ »	»	18½—
Աքէլիր »	»	17 —
Նօղրատ »	»	16—17
Զօրում		16—17

ԹԻՖԹԻՔ

Լենկիւրիւ	հօխա	40 —42
Գալատամպօլ	»	—
Գէյրաչար	»	—
Զէրքէզ	»	—
Վան	»	22 —23

ԱՂԱՄԻ ՄՈՐԹ

Ամասիա	9½—10կտոր	ՄԿ 0. Լ.
Նէոկէսարիա	» »	» »
Սիվաս	» »	» »
Էրզրում	» »	» »
Դարսէքրի	» »	» »

ՁԷՐ

Մուսանիա	հօխա	6½—
Ալչվալը	»	6 —
Սաքրզ	»	9 —
Միտիլի	»	6½—
Պլինտ թոգաթ երկրին մէջ		9½—10
Սալէպ Դամիտամպօլ	հօխա	—
Աֆիոն	»	225 —240
Քիրէք	»	26 —27
Սուսամ	»	4 —4½
Պաղատատ Ընատ.	Քիլէ	30 —33
» Բուռմիլի	»	—
Մէսսաքա Պարսկ. Բէյտ	»	47 —52

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

		գուրուշ
Խուրմի Ռիօն. տեսակ 100	հօխ.	900—1000
« Բ. »	»	
Եկմէն	»	16
Նարքար փոչի Անգլ. կնդ.		260—262
» » Գարգ.	»	—
» դլուխ Գարգ.		310—315
Զայ Գոնկօ	հօխան	21 —23
» Բէկրօ ծաղիկ	»	45 —70
Անոյշ (գոլայ)	կնդ.	900 —910
Գլգեկ (սղիպէտ)	հօխա	9 —9½
Լենգակ (տիմիա) Պէնկալա	»	135 —170
» » Մատրաս	»	— —
Ջինջ տախտ. 100	հօխա	գր. 70 —
Երկաթ ծոցաձեւ		58 —60
» տախտակ		72 —
» բեւեռոյս		64 —66
Քարֆիտա		120 —
Բրինձ կատիրոյ 100	գիլ.	գր. 42½
Կարագ եղ Ռուսիոյ	գրչ.	13 —14
Ճամբար	»	36 —37